WiFi-jutlustaja

18 aastat tagasi - 18.09.2007 Autor: AM

(Arvutimaailm 9/07)

Merlis Nõgene

Kui kuhugi kolkakülla, haiglasse või transpordivahendisse tekib WiFi-leviala, on uudisesäras poliitik, ametnik või reisifirma. Sageli on neile areeni ette mänginud Veljo Haamer, kes nimetab ennast ainult WiFi.ee toimetajaks või IP-jutlustajaks.

Kohtume Toompeal Nevski katedraali kõrval pargis, kus on märkidega tähistatud traadita interneti leviala. Veljo on jõudnud kohale enne mind ja suhtleb Elioniga, sest võrk ei anna IP-aadressi.

Kui sa umbes viis aastat tagasi WiFit propageerima asusid, siis ma ei saanud aru, miks sa seda teed. Et kas sa müüd ruutereid. Ega ma ole sellest siiani aru saanud.
Olen vabakutseline internetilevitaja. Sisuliselt IP-jutlustaja, kes räägib, et internet on hea, see aitab suhelda pereliikmetega, kes on kuskil Soomes või Ameerikas. Või et te olete juba 60 aastat vana, teil oleks raha vaja rohkem kartulite jaoks, internetti võiksite te saada omavalitsuse kulul. Te ei pea maksma Elionile 500 krooni kuus, vaid peaksite paluma, et omavalitsus aitaks internetiühenduse tasuta avada.

Ja tasub ära?
Elan projektipõhiselt. Kui ise teenin midagi, siis saan raha, kui ei teeni, ei saa. Teen seda alates märtsist 2002. Igaühele meist tekitab rõõmu see, kui sa suudad lahendada probleemi või kui su töö on ümbritsevatele inimestele meeltmööda. Minu töö on olnud kaaskodanikke aidata.
Kõik mittetulunduslikud tööd teen ma MTÜ-s WiFi.ee ja kui on mõni suurem projekt, kust ähvardab ka raha tulla, siis on mul OÜ WiFi.ee.

Kas see töö ei ole juba ebavajalikuks muutunud? Mobiiltelefonid käivad internetis. Kõu kattis kogu maa traadita netiga jne?
Mõiste “WiFi” tähendab tavakodaniku jaoks mugavat ja vahel ka tasuta ligipääsu internetile. Kui me ütleme “WiFi”, siis see tähendab, et see on kättesaadav, mugav, hea. Seetõttu terminid CDMA, WiMAX, GPRS, EDGE, UMTS, HSDPA – need kõik on kuskil tagaplaanil, kaugemal. WiFi on tarbijale kõige tuntum ja kõige

lähemal, sest see on seadmesse integreeritud.. Neid seadmeid, kus WiFit ei ole, ei osteta lihtsalt, need ei ole mõnusad.

Kas WiFi pole juba kõigile kättesaadav?
See on töö teine etapp, kui jutlustada pole vaja, siis keegi peab hakkama seda tööd ka tegema. Minu töö ei ole tavaliselt küll sellel tasandil, et oleksin montöör, kes sõidab mööda Eestit ringi, ronib pidevalt posti otsa. Üks inimene ei suuda seda kõike teha nii Võrus, Valgas kui Sillamäel. Minu töö on kohalikke initsiaatoreid leida ja neid toetada.

No siiski – ühel hetkel on kõikjal internet olemas ja polegi midagi jutlustada?
Ka täna sada aastat hiljem ei ole igas talus veel elektrit… Vaevalt et see interneti levik kiirem saab olema.

Kuidas üks su projekt välja näeb?
Üks projekt, mida olen praegu tegemas, on interneti olemasolu teekonnal Hiiumaale. Praamile interneti viimine, õigemini selle trümmi, kus reisijad on metalli sees. Monteerisime spetsiifilise antenni laeva katusele, mis võtab CDMA-signaali vastu, vastavalt olukorrale kas Hiiumaalt või mandrilt. Seejärel edastame selle signaali etherneti abil trümmi, kus WiFi interneti reisijatele jagab. Nüüd on praamis WiFi-leviala. Kuigi tegelikult on see CDMA-ühendus.
Tegime seda ühe päevaga. Kõige raskem osa oli see, et laevas ei saa metallist läbi puurida, vaid ainult lõigata, kõvasulamist rõngakujulise lõikuriga. Niimoodi tuli seal lõigata mitu tundi.

Seda kõike saab teha alles peale edukat jutlustamist…
Seda saab teha siis, kui kampa on saadud Saaremaa Laevakompanii seltskond ja Hiiumaa omavalitsejad.

Miks need omavalitsejad ise interneti vajadust ei tunneta ja lahendust lihtsalt kuskilt Elionist ei telli?
Nad pöörduvad Elioni poole, kust öeldakse: “Teate, see on keeruline värk, meil sellist teenust ei ole. Mingil firmal oli… Energia või midagi oli nimi, aga meie nendega ei suhtle eriti.”

Ja mida Eesti Energia ütleb? Et ostke meilt CDMA-kaart?
Eesti Energia on hästi suur ja ütleb, et: “Vaadake ise, mida te seal saate, ja meil pole aega. Meil on vaja tööd teha.”

Tähendab igaüks tahab müüa oma standardset lahendust, aga elu on keerulisem?

Just. Absoluutselt. Kõik on kinni selles, et müüakse CDMA-d ja võetagu trümmis lahti CDMA-ühendusega arvuti ning saate internetti. See ei toimi!
Mina olen integraator. Ma ei saa keskenduda tehnoloogiale. Traadita on mugav, aga mille abil traadita, see on minu otsustada. Kokkuvõttes tegin sinna sümbioosi WiFi ja Kõuga.
Samasugune lugu on bussiga, mis sõidab Tallinnast Riiga. See oli aasta alguses maailma esimene buss, mis sõitis, internet pardal, ühest riigist teise. Nüüd on neid juba rohkem.

Kes need ühendused kinni maksab?
Kokkuvõttes reisija, kes sõidab, pileti sees. Minu ideoloogia on alati olnud: küsige raha seal, kus teile antakse, aga rohkem. Ärge püüdke küsida kolm krooni tualeti ja viis krooni ajalehtede ning natuke veel millegi eest. Tarbija armastab seda, et teenused on hinna sees, mitte nii et iga nurga peal küsitakse raha.
See ideoloogia on müünud ja isegi Elioni tasulised WiFi-levialad on muutunud kohati tasuta levialadeks. Restoranipidajad näevad, et kõrval restoranis käib rohkem rahvast – miks käib? Seal on internet tasuta! Juhtub see, et pannakse oma Elioni tasulise WiFi-purgi kõrvale teine tasuta WiFi tööle ja Elioni oma ei kasuta keegi. See on ju lihtne, 2000 krooni ja korras!

Ehk et inimene peab saama internetti “tasuta”.
Piiratud kiirusega internet peaks olema riigis heaoluteenus, sest et sellest võidab kogu riik. Kaotajad puuduvad, sest päris tasuta teenuseid ei ole. Kokkuvõttes makstakse see telekomile ju ikkagi kinni. Inimesed saaksid minna madalal kiirusel internetti ja teha oma toimingud ära, aga kui ta tahab juba filmi tõmmata, peab ta maksma.

Norby juht räägib aeglasest kui säästuinternetist ja kiirest WiMAX-ist.
Ta peabki seda rääkima, sest ta müüb ise broadband’i. Mina ütlen, et suurem sotsiaalpoliitiline ülesanne on madala kiirusega interneti kättesaadavaks tegemine. Täpsustan – madal kiirus on kuni 128 kbit/s. Sellise interneti kättesaadavus kogu riigi elanikkonnale võiks olla eesmärk. Riigil, mitte Elionil.
See on nagu alkoholiga. Alkoholi saab müüa ainult inimesele, kes on seda vaid kordki pruukinud. Internetiga samamoodi. Kaotajaid ei ole, kõik võidavad. Riigi internetikasutuse penetratsioon tõuseb – riik võidab. Telekomid müüvad rohkem, kahes kohas, kõigepealt müüvad riigile ja pärast müüvad veel tarbijale otse kiiremat internetti ka – telekomid võidavad. Ma ei näe kaotajaid, kõigil on hea.

Kuidas sa WiFi-valdkonda sattusid?
Arenenumad riikides ringi käies. Riik ei ole isegi õige määratlus, arenenumates regioonides. Konkreetselt California, Oregoni ja Washingtoni osariigid

Ühendriikides. Kuna need piirkonnad on Eestist eespool, siis seal käies näen, mis hakkab toimuma siin või mida on võimalik ära teha. Ameerika tervikuna ei ole muidugi Eestist eespool.

Euroopas ringi reisides nutavad kõik eestlased, kui raske on seal netti pääseda ja kui hea ikka kodus on.
Euroopas on mõned üksikud piirkonnad, kus ma julgeksin öelda, et on parem. Beneluxi riike tõstaksin küll ettepoole. Nad on meist märgatavalt jõukamad, teiseks on seal fiiberoptiline internet kiirem ja soodsam. Ma ei oska väita, et seal oleks WiFi-levialasid rohkem, võib-olla ei olegi, aga internetikasutuse penetratsiooni on kindlasti kõrgem. See on Euroopa tippude seas.

Just oli uudis, et Londonis pandi keegi kinni, kuna kasutas vabalt levinud võõrast WiFit!?
Õige, kinni tuleb panna! (Naerab.)

Et kui siin kõrval majas on vaba WiFi ja ma praegu seda kasutaks, siis see on halb?
Ma olen sunnitud ütlema, et jah, see on halb. See võib võimaldada kuritegu. Kellegi vabalt leviv WiFi on mõistlik väikeses kogukonnas – Kihnul, Ruhnul. Kuskil Viljandi äärelinnas, alevis. Sisuliselt on ju näha, kus on arvutiga inimene. Aga ma ei pea seda õigeks suures linnas. Eestis küll ei ole suuri linnu, aga Tallinnas ei ole see mõistlik, et on võimalik anonüümselt kasutada internetti nii, et ei ole visuaalselt aru saada, kes seda kasutab. Kohvikus sees, las olla, see on kontrollitav piirkond!

Alguses oli auasi levitada oma kodust WiFit ja räägiti, kuidas linnad täituvad traadita netiga. Nüüd tõstad sülearvutil kaane üles, õhk on internetti täis, aga tegelikult seda kasutada ei saa. Kõik ühendused on parooliga suletud.
See on nii kõiksugu Kazaade, Torrentite ja muu sellise häda leviku tõttu. Kui WiFi-omanik jätab oma ühenduse lahti, siis ta ühel õhtul märkab, et ei saa seda enam kasutada. Keegi imeb niivõrd umbselt, et omanikule ei jätkugi.

Kuidas su töögraafik välja näeb?
Sellist aega ei ole, kus mitte midagi ei tee. On mõned pikemaajalised projektid; püsikliendid, kellega tuleb alaliselt vaeva näha; on maainimesed, kes helistavad, et kas sa, pojake, saaksid appi tulla, ma elan kohas, kus internetti ei ole üldse. Siis tuleb kohale sõita ja vaadata, kuidas saab. On ka töölõigud, mida ma kord või kaks aastas Ühendriikides käies kaasa toon ja siin siis rakendan. Näiteks seesama WiFi-parkide projekt, mis siin on. See on nüüd Eestis käivitunud ja laieneb.

Parkide internetiseerimiseks pead sa veenma siis linnavalitsusi.
Jah, poliitikuid. See ei ole tehnoloogiline, vaid poliitiline projekt. Peab veenma, et internetti on vaja. Toon näite, kus ma ei ole edukas veel, aga elu nõuab – haiglad! Me kõik oleme varem või hiljem haiged ja lamame palatis. Siis on juba hilja küsida, miks siin internetti ei ole. Haiglas ei olegi internetti või kui on, siis all keldris ühes pimedas ruumis, kus seda keegi ei pruugi. Enamik haiglad pole vedanud kaabeleid palatitesse ega loonud WiFi hotspot'i.

Pärnu haigla on vist ainuke, kus seda muret pole.
Pärnu haigla on kõige suurem hitt, sest neid õnnestus viia nii kaugele, et nad paigaldasid juba projekteerimise käigus kaabelduse ja WiFi access point'id ei ole odavad kodused karbid, vaid professionaalsed. Seal on internet kõikides palatites. Tallinna haiglates on interneti levitamine äärmiselt nõrk. See on tegemata töö. Kuigi raske on ka öelda, kelle tegemata töö, keda tuleks veenda ja kes peaks seda tegema.
Pooleliolev projekt on riigi suurim, Tartu Ülikooli Kliinikum. See on tsaariaegsetes hoonetes ja WiFi levitamine just väga lihtne ei ole. Praegu on seal 3–4 palatit WiFiga, marginaalne osa, aga projekt on siiski alanud.

Ma nägin sind esimest korda 15 aastat tagasi Tartus, aga kust sa pärit oled?
Olen sündinud Kohtla-Järvel, elanud 8. klassi lõpuni seal ja pärast seda õppinud Tartumaal Nõo keskkoolis füüsikat. Seda aega kannan südames ja see kool õpetas loovalt mõtlema, inimlikke probleeme lahendama.
Pärast seda elasin Tartus ja lõpetasin Tartu Ülikooli majanduse erialal. Viimased seitse aastat olen elanud Tallinnas Kalamajas. Aga praegu töötan praktiliselt iga päev erinevas linnas.

Kas mõni telekom sind tööle ei ole kutsunud? Et tule tee eriprojekte.
Teen koostööd Elisaga. Elisa on mõistlik partner ja vahva firma. Ka televõrk on partner. WiFi.ee vajab ISP partnereid, kellega saab vabalt suhelda. Helistan ja asjad liiguvad. Mitte nagu siin pargis Elioniga.
Pane see kirja, et istusime siin Nevski katedraali kõrval pargis, kus Elion peab pakkuma Tallinna linnale internetiteenust, aga mida me siit ei leia, on internet. Tallinn on maksnud, aga internetti ikka ei ole. Kuna meil oli tänaseks siia intervjuu kokku lepitud, siis käisin siin juba eile kontrollimas ja helistasin Elioni, et ühendust pole. Kuid lahendus puudub ka ööpäev hiljem.

Kas tasulised levialad üldse kellelgi ära ka tasuvad?
Need tulevad ots otsaga kokku, aga raha teenimine on marginaalne.

Et siis suhteliselt mõttetu?
Ära ütle, et see on mõttetu, tal on oma mõte sees, aga ma ei näe, et see oleks äriline mõte.

Mis su WiFi levitamise eesmärk on?
Esimene etapp peab olema see, et maapiirkondades oleks internet kättesaadav inimestele, keda me seal vajame – arstid, õpetajad. See on hädavajalik. Kui see on olemas, peab olema kuni 128 kbit/s internetiühendus olema elanikkonnale ühiskonna poolt avatud. Linnades tarbitakse juba vähemalt kümme korda kiiremat ühendust.
Eesti riik on ju nii väike, et kui me loeme, et mõni Ameerika linn teeb selliseid projekte, siis on see juba suurem töö, kui siin teha oleks. Eelmisel suvel sõitsin Californias rongis, kus oli internet, ja sain aru, et see on suur väärtus. Kvartal hiljem olid Eestis kõik elektrirongid WiFiga kaetud. Täpsemini küll kõik esimesed vagunid.
Internet muudab ühiskonda samavõrd kui elektrivoolu kasutuselevõtt. See muudab inimeste suhteid, töölkäimist, liikumist.

Mis edumeelsetest piirkondadest saadud ideede Eestis rakendamisel kõige suurem takistus on?
Mis puudutab tehnilisi lahendusi, siis seal on mul partnerid olemas ja selle osaga saan hakkama.
Probleem on enamasti ülesande püstitusel. Peamine tagasiside, mida saame, on siis, kui midagi valesti teeme. Siis saan sõimata. Mul ei ole praktiliselt kellegagi suhelda, et millega peaks tegelema ja ise otsustama. Raske on leida õigel tasandil inimesi, kes ütleks, mille tegemine on tähtis ja mis ei ole tähtis. Erakondadest öeldakse, et meie võit valimistel on tähtis. Kõik ülejäänu on pohlad.

Mõtlesin, et millisele poliitikule saata ankeeti “Mina ja arvutimaailm”. Võtsin riigikogu liikmete nimekirja ette ja no ei leiagi kedagi, kellel oleks IT-taust.
Seal on üks noormees riigikogus, kes matsu jagab.

Meikar.
Jah, Silver Meikar. Temaga saab rääkida.

Veider, kuulsas e-riigis ei saa poliitikutega e-juttu rääkida, sest nad ei saa sellest aru ja prioriteedid on teised.
Sõnastame siis minu probleemi nii: mul ei ole kellegagi diskuteerida teemal, mis on oluline ja mis mitte. Üks Meikar ei ole ju võimeline kõike otsustama.

Kas on vahet, mis erakond võimul on?
Aasta tagasi, kui Keskerakond oli Tallinnas veel julgelt võimul, tehti interneti levitamise komisjon, kus ma ka liige olen. Panime kirja terve lehekülje mõtteid, mida oleks tarvis teha. Peale seda, kui toimus aprillimäss ja Keskerakond muutus õigustatult ebapopulaarseks, pole see komisjon rohkem kohtunud. Neil on muudki teha – pigem võimust kinni hoida kui tegeleda interneti levitamisega.
Kui täna räägitakse, et Tallinn on väga advanced ja internet on igal pool, siis küsiksin: mis pistmist linnal sellega on? Näiteks tutvustasin linnale ideed, et parkides võiks olla internet. Lõpuks leiti, et Elion teeb selle ära ja nüüd olen mina "süüdi", et ühendust ikka pole ja pean helistama ning torkima Elioni, et nad siia remontima tuleks. Ise tegin endale mure.
Mul on siiski hea meel, et linn läks selle mõttega kaasa, et internet võiks omavalitsuse kulul levida parkides ja kodudes. See muudab ühiskonda. Mujal Euroopas seda pole, see on ameerikalik nähtus.

Palju Eestis avalikke WiFi-levialasid juurde on tulnud viie aastaga?
Alguses oli Eestis kolm avalikku leviala. Nüüd on üle 1100. Põhjuseid on kaks. Esiteks oleme me sõpradega olnud initsiatiivikad ja teiseks konkurents. Kui ühes kohvikus võrguühendus on, peab teine ka panema. Loodan seda tekitada peagi ka ühistranspordis.

Kas need, kes kellegi eeskujul endale ka WiFit tahavad, ei hakka sinu käest konkurendi aitamise pärast abi küsima?
Kord nii, kord naa. Me ei ole kellegi konkurent, vaid partner. Aga mõnes väikeses kohas on mõni firma terve maakonna ära vallutanud ja kõik väljast tulijad on vaenlased. Näiteks Saaremaa on üks selline koht, kus üks firma käsib, poob ja laseb ning ütleb, et "mine mandrile tagasi, me ise teeme siin asju".

Mis firma internetiühendus sul kodus on?
Kodus on mul naabri internet. Ma ei tea, kelle ühendust ta kasutab. Starmanile ja Elionile ma ei maksa ega kavatsegi maksta. Tasun naabrile jagatud ühenduse eest 125 krooni kuus ja mul on paar megabitti käes.

- Tegijad